

ביאורים

על פי מה שלמדנו עד כה, הנפשות ישובו לגוף אחר הפטירה. זו תחיית המתים. אך אמנם היא לא תימשך לעד, ואחריה שוב ימותו הגופים, ויגיע השלב הבא - העולם הבא, בו אין גוף ואין מיתה ואלו חיים נצחיים. כך, לדברי הרמב"ם, צריך להבין ולהאמין כל בעל חכמה. מדוע זה כך? עלינו להבין שהגוף הוא כמכשיר בעל שלושה חלקים עיקריים: איברי המזון, איברי ההולדה ושאר האיברים - המשלימים את שאר ענייני הגוף. על כולם מולך השכל המכוון והמדריך: איך להגיע למזון ובאלו אמצעים, כיצד להישמר ולברוח מדבר המאיים על קיום המין. כמו כן על ידו אנו זוכרים דברים. בין חכמות תיאורטיות ובין דברים מעשיים - כגון ממה יש להתרחק ואת קרבת מה יש לחפש.

מטרת הגוף, אם-כן, היא לצורך שמירתו ווא, או שמירת קיום המין ביצירת וולדות. בעולם הבא שוב לא יהיה צורך במטרה זו, כמבואר בדברי חכמים, שבעולם הבא אין לא אכילה ולא שתייה ולא תשמיש המיטה. הקב"ה אינו עושה דבר לבטלה. הוא אינו כיצר הפסלים, שמכין להם איברים אך כולם לא בשימוש.

הרמב"ם חוזר ומעיר שהסיבה לחשיבה שבני העולם הבא הינם בעלי גוף היא שבני ההמון מייחסים מציאות רק לגוף. כשרוצים הם לומר על דבר שהוא קיים, אמתי, הם מוסיפים לו ממדים גשמיים. יהיו מאותם המון שיטענו דברים על הרמב"ם ויאמרו שהוא טועה, בין בהבנתו בענייני בני העולם הבא ובין בגישתו הכללית ליחס בין הגשמי לרוחני. הרמב"ם מתייחס לזה באמירה הנחרצת, שאין לחכם להתחשב בדעת אלה שאינם מחפשים להשכיל. רצוי בעיני, הוא אומר, חכם אחד שיבין את דברי ויסקים להם, מאשר המון חסרי-בינה אחרים.

הרחבות

• מה חשוב יותר - העולם הזה או העולם הבא?

שְׁהַעוֹלָם הַבָּא נְפֻשׁוֹת מְבִלִי גּוֹפּוֹת כְּמִלְאָכִים. הרמב"ם מבאר שרבים תופסים את העולם הבא בעזרת הכלים שמשמשים אותנו בעולם הזה, מה שגורר טעויות בהבנת המציאות בעולם הבא.

כתוב במשנה במסכת אבות: "הוא היה אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה" [ד, יז]. כלומר, ישנן שתי נקודות הסתכלות על המציאות בעולם. כשאנו מתייחסים לעולם הזה - נכון לתת משקל לכלים הגשמיים כיוון שאלו הכלים שאיתם אנו צריכים לתקן את עצמנו ואת העולם. כלים אלו הם "תשובה ומעשים טובים". מצד שני, כשאנו מתייחסים לעולם הבא - מדובר במציאות רוחנית שבה לא עוסקים בתיקון, ולכן 'קורת הרוח' בעולם הבא - יפה יותר מכל חיי העולם הזה [על פי פירוש הרמב"ם למשנה].

זהו הסבר דבריו של הרמב"ם. כשאנו מדברים על העולם הבא - כלי העולם הזה חסרי משמעות, כיוון שמטרתם לשמש בעולם הזה בלבד. אפשר להמשיל זאת למדידת חבל באמצעות שעון, כשם שהשעון חסר משמעות במדידת החבל - כך גם כלי העולם הזה חסרי משמעות ביחס לעולם הבא.

וְאִמְנָם הַחַיִּים שְׂאִין מוֹת אַחֲרֵיהֶם, הוּא חַי הָעוֹלָם הַבָּא, אַחֲרֵי שְׂאִין גּוֹף בְּהֶם. שְׂאִנְחֵנוּ חֲלָקֵי הַגּוֹף נִאֲמִין, וְהוּא הָאֵמֶת אֲצֵל כָּל בֶּן דַּעַת, שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא נְפֻשׁוֹת מְבִלִי גּוֹפּוֹת כְּמִלְאָכִים. וּבִאֲוֹר זֶה, שֶׁהַגּוֹף אֲמָנָם הוּא כָּלֵל פְּלִים לַפְּעֻלוֹת הַנְּפֶשׁ, כְּבָר הַתְּבָאָר זֶה בְּמוֹפֵת. וְכָל מִה שֶׁבְּגוֹף יִחַלֵּק עַל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים:

- פְּלִים שֶׁבְּהֶם יִשְׁלַם הַמְּזוֹן, כִּפְהָ וְהָאֶסְטוֹמִיכָא^ו וְכַבֵּד וּבְנֵי מַעִים וּבְכָלֵל כָּל מִה שֶׁבְּבִטָּן הַתְּחַתּוֹן.

- וְכָלִים שֶׁבְּהֶם תִּהְיֶה הַהוֹלָדָה, וְהֵם פְּלֵי הַמְּשֻׁגָּל וְהַלְדָּת הַזָּרַע^ו וְהַלְדָּת הָעֶבֶר.

- וְכָלִים שֶׁבְּהֶם תִּקּוֹן עֵינֵי הַגּוֹף, עַד שִׁימְצִיא^ו לַעֲצָמוֹ כָּל מִה שִׁיִּצְטָרֵף אֵלָיו, כְּעֵינֵים וְשָׂאֵר הַחוּשִׁים וְהָעוֹרָקִים וְהָעֲצָבִים וְהַמִּיתָרִים^ו אֲשֶׁר בְּהֶם יִשְׁלְמוּ הַתְּנוּעוֹת כָּלָם, וְלוּלֵי אֵלוֹ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לַבְּעַל חַי לְהַתְנוּעֵעַ אֶל מְזוֹנוֹ וּלְבַקְשׁוֹ וּלְבָרַח מִמֶּה שֶׁהוּא כְּנִגְדּוֹ וּמֵאֲבָד אוֹתוֹ וּמִפְסִיד מְזָגוֹ.

וְכֹאֲשֶׁר לֹא יִשְׁלַם מְזוֹן הָאֵדָם רְקָו^ו בְּמִלְאָכוֹת שִׁיעֶשֶׂם וּבְהִזְמִנּוֹת^ו רְבוֹת, יִצְטָרֵף בְּהֶם לְמַחְשָׁבָה וְהַשְׁתַּקְלוּת^ו, נִמְצָא לוֹ הַכַּחַשׁ הַשְּׂכָלִי לְזִכְרֵ בּוֹ הַמְּלָאָכוֹת, וְנִמְצָאוּ לוֹ גַם כֵּן פְּלִים טְבָעִיִּים יַעֲשֶׂה בְּהֶם הַמְּלָאָכוֹת הֵהֶם, רְצוֹנֵי לִוְמֵר הַיְדִים וְהַרְגָּלִים, כִּי הַרְגָּלִים אֵינָם פְּלִים אֶלָּא לְהַלִּיכָה לְבַד. וּפְרָטִי זֶה הַכָּלֵל נוֹדְעִים אֲצֵל אֲנָשֵׁי זֹאת הַחֻקָּה.

הַנֶּהַה הַתְּבָאָר, שֶׁהַגּוֹף כְּלוֹ צָרֵף מְצִיאֹתוֹ מִפְּנֵי תְּכָלִית אַחַת וְהוּא קִבְּלַת הַמְּזוֹן לְהַתְמַדַּת הַגּוֹף וְהַלְדָּת הַדּוֹמָה לְהַתְמַדַּת מִין הַגּוֹף הַהוּא. וְכִשְׁתִּהְיֶה הַתְּכָלִית הַהוּא מְסֻלָּקַת בְּלִתֵּי צָרִיף אֵלָיָהּ, רְצָה לִוְמֵר בְּעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה שֶׁכָּבֵר בְּאֲרוֹ לָנוּ הַחֻכְמַיִם זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה שְׂאִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא תִשְׁמִישׁ, אִם כֵּן הוּא בְּאֲוֹר בְּהַעֲדֵר הַגּוֹף. שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ לֹא יִמְצִיא דָּבָר לְבִטְלָה כָּלֵל, וְלֹא יַעֲשֶׂה דָּבָר אֶלָּא מִפְּנֵי דָּבָר, וְחִלְיָה לוֹ וְחַס יִשְׁהִי פְּעֻלוֹתָיו הַמְּתַקְנוֹת כְּפַעֲלַת עוֹבְדֵי הַצְּלָמִים: "עֵינֵים לָהֶם וְלֹא יֵאָו, אֲזַנִּים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אָף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּן". כֵּן הַשֵּׁם יַתְעַלָּה אֲצֵל אֵלוֹ יִבְרָא גּוֹפּוֹת, כְּלוֹמֵר אֵיבָרִים, לֹא לַעֲשׂוֹת בְּהֶם מִה שֶׁנִּבְרָאוּ בְּעִבּוֹרוֹ כָּלֵל, וְלֹא לְשׁוּם סְבָה.

וְאוּלַּי בְּנֵי הָעוֹלָם הַבָּא אֲצֵל אֵלוֹ הַאֲנָשִׁים אֵינָם בְּעֵלֵי אֵיבָרִים, אֲמָנָם הֵם גּוֹפּוֹת עַל כָּל פְּנִים. וְאוּלַּי הֵם פְּדוּרִיִּים מְקֻשִׁיִּים^ו, או עֲמוּדִים^ו, או מְעַקְבִּים^ו. אֵין אֵלוֹ הַדְּבָרִים אֶלָּא שְׁחוּק, "מִי יִתֵּן הַחַרֵּשׁ יִחְרִישׁוֹן וְתִהְיֶה לָהֶם לְחֻקָּה".

וְהַסְבָּה בְּזֶה כְּלוֹ מִה שֶׁבְּאֲרָנוּהוּ, בְּהִיּוֹת הַהֶמּוֹן אֵין מְצִיאֹת אֲצֵלָם אֶלָּא לַגּוֹף אוֹ מִה שִׁימְצָא בְּגוֹף, וּמִה שְׂאִינוֹ גּוֹף וְלֹא כַח בְּגוֹף אֵינוֹ נִמְצָא כָּלֵל, וְכָל אֲשֶׁר יִרְצוּ לְחַזֵּק מְצִיאֹת עֵינֵין אַחַד יוֹסִיפוּ בּוֹ הַגְּשָׁמוֹת, רוֹצָה לִוְמֵר יַעֲבוּ עֲצָם גְּשָׁמוֹ. וְכַבֵּר זְכָרְנוֹ מְזָה כָּלֵל רַב בְּאֲוֹר בְּ"מוֹרָה הַנְּבֻכִים". וּמִי שִׁירְצָה לְחֻשֵׁב לָנוּ זֶה הַדַּעַת לְמוֹם יַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ, וְאִם יִרְצָה לְשׁוּם אוֹתוֹ טְעוֹת וּשְׁגָגָה, יֵאָמֵר, וְאִנְחֵנוּ לֹא נִקְפִיד בְּזֶה. שְׂאִנְחֵנוּ נִבְחַר, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּ"מוֹרָה הַנְּבֻכִים", שִׁימְשֵׁךְ אַחֲרֵינוּ בְּעַל שֶׁכָּל עַל אֲמוּנַת הָאֵמֶת, וְאֶפְלוֹ אַחַד. וְאִם יִרְחֶקוּ מִמֶּנּוּ אֶלְפִים סְכָלִים לְהָאֲמִנָם בְּבִטָּלוֹ.

אֲחֵר - מְכִיוּן. וְהָאֶסְטוֹמִיכָא - הַקִּיבָה. וְהַלְדָּת הַזָּרַע - יִיצוֹר הַזָּרַע שְׂבִאִישׁ. שְׂיִמְצִיא - שִׁסְפֵּק צָרְכִיו. הַמִּיתָרִים - הַגִּידִים. רְקָ - אֵלָא. וּבְהִזְמִנּוֹת - בְּהַכְנוּת. הַשְׁתַּקְלוּת - הַתְּבוּנוֹת שְׂכָלִית. מְקֻשִׁיִּים - עֲשׂוּיִים מְקֻשָׁה אַחַת בְּלֵי חִילוּק אֵיבָרִים [הַעֲרַת הַרַב שִׁלְתָּ]. עֲמוּדִים - גְּלִילִיִּים. מְעַקְבִּים - קוֹבִיּוֹת. וְאִם - אֵף אִם. בְּבִטָּל - בְּשִׁקֵּר וְהַטְעוֹת.